

Um sjónvarp, Goethe, at mjólka heilagum kúm og okkurt annað forvitnisligt

1. Goethe og sjónvarpið

Eg veit ikki um Goethe var sjónskur, men mær tykist í hvussu so er, at hesi orðini úr »Xenien« eru sum skapt til sjónvarpið og nógv av tjaki-num um tað:

Dummes Zeug kann man viel reden, kann es auch schreiben, wird weder Leib noch Seele töten, es wird alles beim alten bleiben.

Dummes aber vors Auge gestellt, hat ein magisches Recht, weil es die Sinne entfesselt hält, bleibt der Geist ein Knecht.

Eg havi roynt at endur-yrkja orðini til føroyskt:

Bytt er mangt skrál, eisini tað, ið er skrivað, Hetta ei drepur líkam og sál, áframt tú livur sum lívað.

Men set hitt bytta fyr' eygum í nánd, skjótt byrjar tað at ganda Loysir øll tini sansunnar-bond, og ger til træl tin anda.

2. Prógv og mótprógv

Í samband við sjónvarps-grein mína í 14. Septem-bær hin 18.2. og í Dimma-lætting sama dag tekur formaðurin í sjónvarpsfel-agnum J. K. Højgaard m.a. soleiðis til orða (So-sialurin hin 13.3.):

»Tað má átalast, at hes-in maður, ið er verkfrø-ingur og situr í almennum starvi sum idnaðarráð-gevi, í bløðunum alment slongir út óprógvaðar pá-standir um, at sjónvarpið kann verða heilsuni at stórum skaða — eitt nú at tað kann skaða eyguni.«

Og í sama andadrátti heldur hann áfram:

»Serlækni í eygnasjúk-um, sum eg havi fyrilagt spurningin upplýsir, at

hetta er tað reina mæn.«

J. K. Højgaard: — Tú »mótprógv« her mínar »óprógvaðu« pástandir við upplýsingum frá ein-um ónevndum persóni. — Við øðrum orðum. Hevði eg byrjað mína grein við t.d. »Ein kona í Koltri, sum eg havi tosað við, for-taldi mær o.s.fr. o.s.fr.« Hevði tá alt verið í lagi og hevði tú tá góðtikið grein mína? Nei, tað hevði tú neyvan, tí sjálvt hin heimskenda svenska radiolog og professara Siverts, sum eg visti til í grein míni, kveistrar tú til viks við orðunum: »Eg kenni ikki hendan svenska radiolog og professara og veit heldur ikki, hvat hann hevur skrivað um hetta evni, men eg havi kann-að...« o.s.fr. (undirstrik-ing gjørd av mær). Men lat hetta fara.

3. Fjósíð við teimum heilagu kúnum

Eg skal fegin og eftir fœri-muni ganga kravi J. K. Højgaards um próvførlu á mæti. Tað eru tá tveir høvuðsvegir at fara:

Annar — og hin mest einfaldi og tí eisini hin mest brúkti — er at ramsa upp eina nøgd av insti-tuttum, professarum og øðrum kendum kvinnum og monnum, ið hvør sær hevur umleidd somu á-skoðan á málið sum tú sjálvur. Veruliga prógvur tú við hesum einki annað enn at tað eru onnur menniskjur til, ið hugsa so sum tú.

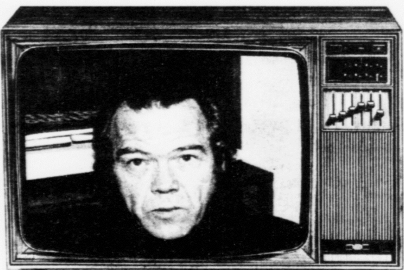
Hin vegurin er at greina málið so gjølla, at ein og hvør við vanligari útbúg-ing í hvussu so er skilur grundarlagið undir tinarí stødutakan til málið.

Eg skal í høvuðsheiti-num royna at halda meg á hesum seinna vegnum. Men hetta krevur aftur, at eg komi inn á økir í menni-skjans náttúru sum flest allir (?) læknar halda seg hava einkarrætt uppá at vita nakað um.

Eg verði sostatt noydd-ur at bróta meg inn í fjósíð

Í dag:

Tormóður Dahl, ídnaðarráðgevari

Eg skal fegin og eftir fœri-muni ganga kravi J. K. Højgaards um próvførlu á mæti. Tað eru tá tveir høvuðsvegir at fara:

Annar — og hin mest einfaldi og tí eisini hin mest brúkti — er at ramsa upp eina nøgd av insti-tuttum, professarum og øðrum kendum kvinnum og monnum, ið hvør sær hevur umleidd somu á-skoðan á málið sum tú sjálvur. Veruliga prógvur tú við hesum einki annað enn at tað eru onnur menniskjur til, ið hugsa so sum tú.

Hin vegurin er at greina málið so gjølla, at ein og hvør við vanligari útbúg-ing í hvussu so er skilur grundarlagið undir tinarí stødutakan til málið.

Eg skal í høvuðsheiti-num royna at halda meg á hesum seinna vegnum. Men hetta krevur aftur, at eg komi inn á økir í menni-skjans náttúru sum flest allir (?) læknar halda seg hava einkarrætt uppá at vita nakað um.

Eg verði sostatt noyddur at bróta meg inn í fjósíð hjá læknastøttinum og stjála nakrar drop-ur av mjólka frá teimum heilagu kúnum, ið har standa krógvaðar, skrivur Tormóður Dahl m.a.

hjá læknastøttinum og stjála nakrar dropar av mjólka frá teimum heilagu kúnum, ið har standa krógvaðar.

4. Eygað, ið hyggur í sjónvarpsrútin

Tilsamans hava vit 12 vøddar, ið hjálpa okkum at stjóra eygunum/sjónini. Samspælið millum hesar vøddar er ógvuliga við-brekið serstakliga í barna-árunum — tvs. áðrenn vøddarnir eru mentir sum teir eiga at vera.

Í náttúruni og undir ná-túrligum umstøðum (sum

okkara líkam jú er skapt til og lagar seg eftir) hendur ongantið, at vit ovbyrja eyguni og nevndu vøddar so leingi og í so stóran mun, sum tá vit hyggja í sjónvarpsrútin.

Nú er hesin rútur so mikið litil, at tað í høv-uðsheitinum verða teir somu vøddarnir, ið stød-ugt mugu bera byrðuna at halda eyguni í sama støði.

Í tí vanligu lívinum taka hesir vøddar og eygað sær við stuttum millumbili eina litla hvíld, annaðhvørt við at vit lata eyguni aftur ella (sum oftast) við at hyggja eftir onkrum øðrum.

Bókina kanst tú leggja frá tær uttan at tú »missir tráðin«, men hyggur tú burtur frá sjónvarpinum bert nakrar fáar minuttir, so fær tú kanska ongantið at vita »hvør, ið drap Fin-gal Olsen.« Tí gera vit hetta bert ógvuliga sjáld-an og børn so at siga ong-antið.

Úrslit: Ovbyrjan av eygunum og vøddum tess. — Her eigur eisini at vera nevnt, at hyggur ein eftir onkrum, ið er 5 metur ella longur burtur »hvilir« eygnasteinurin. Men í flest øllum førum er sjón-varpstílið bert 2–3 m frá eygunum (børn »stinga næsina« í tólið), og eygna-steinurin má tí bogast meira, skalt tú siggja klárt. — At eisini hetta ger sitt til ovbyrjan av eygunum sigur seg sjálv.

Eygað er so genialt skapt, at tað óivað koma at ganga nógv hundrad ár áðrenn læknavísindin er komin helmgingin av veg-num fram at skilja eygna-anna »hvát, hvi og hvus-su.«

Ein serligur eginleiki hjá eyganum er, at tað altið roynir at skapa ein harmoniskan útjavna millum tað, ið streymar inn uttanifrá og tað, sum »svarar uppá« hetta inn-anifrá. Soleiðis skapar — »ger« — eygað t.d. altið mótlitin (komplimenterlit-in) grønt tá vit hyggja eftir onkrum reyðum, gult tá vit hyggja eftir onkrum bláum o.s.fr.

(Hetta kanst tú lættliga sannføra teg sjálfan um við t.d. at leggja ein reyð-an lepa á eitt hvitt pappír. Hygg beint á lepan í 15–20 sekundir, og tak hann so skundsliga burtur, men uttan at flyta eyguni frá, har lepin lá. Tú vilt tá á sama stað »siggja« hin grøna »tvíburðin« hjá tí reyða lepanum.)

Nú hevur litsjónvarpið tann eginleika, at ljósfla-tin á myndarútinum ikki gevur eitt samanhangandi spektrum eins og dags-ella gløðilampuljósíð, men ein gjørdan (kunstigan)

blanding av í høvuðsheit-inum gulum og bláum lit-um. Øll hava vit bæði sæð og »lært« um ælabogan og flest øll hava óivað eisini lagt til merkis, hvussu av-bera vakurt og harmon-iskt teir ymisku litirnir ganga yvir í hvønnannan. Í litsjónvarpinum meira (i hvussu so er enn) tveira óg minni hesir »yvirgangslit-irnar« og tá serstakliga hin grøni liturin (ið liggur millum gult og blátt).

Eygað kann sostatt her ikki laga seg eftir einum meðalvirði — tvs. tú verður »tvingaður« at hyggja í eina ljóskeldu, sum so at siga beinleiðis er í stríð við »konstruktiónina« av eyg-anum — tað eygað er skapt til.

Sjónskarpheikin verður tí støðugt veikari og má tí bætast um hann. — Júst hetta er orsøkin til, at mælt verður til altið at hava aðrar ljóskeldur í sjónvarpskamarinum.

Afturat hesum kemur so tann sannroynd, at eygnasteinurin ikki hevur nakran beinleiðis »bløð-førning (sjálvandi, annars sást tú einki), og tí er hann eisini longu av nátt-úrunnar hond nógv »av-itaminiseraður«. Hann hevur sostatt heldur ikki somu møguleikar at »lekja seg sjálfan« (regenerera) eftir ovbyrjan eins og aðrir lutir í líkami okkara.

Í minari fyrstu grein um hetta evni skrivaði eg:

— at sjónvarpið elvir til, at børn verða nærsýnt — at nógv bendir móti, at sjónvarpið elvir til »grønan stær« (Glaucom) — í hvussu so er fær sjúkuna at bróta fram (oftast hjá eldri menniskj-um).

Her havi eg so eftir fœri-muni roynt at greiða frá um orsøkinar til hetta:

Keldur: Sjá yvirlit síðst í greinini.

5. Sjónvarpið og epilepsi

Ein gjøllari kanning av epileptikarinum krevur

